

Warunki uznania doręczenia zastępczego za skuteczne Łukasz Napiórkowski, [prawnik Warszawa](#), Rödl & Partner

Uznanie doręczenia korespondencji sądowej za skuteczne wymaga wysłania jej pod aktualny adres oraz wskazania aktualnego imienia i nazwiska odbiorcy. W przypadku braku spełnienia tych warunków nie można przyjąć fikcji doręczenia w trybie art. 139 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

Tak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z 16 lutego 2017 r., III CZP 105/16.

Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu zapadło na skutek wniosku Sądu Rejonowego w Grudziądzu. Rozpatrywał on sprawę w postępowaniu nakazowym. Na skutek pozwu referendarz sądowy wydał nakaz zapłaty, w którym zobowiązał pozwaną do zapłaty powodowi dochodzonej w pozwie kwoty wraz z odsetkami i kosztami procesu. Mimo dwukrotnego awizowania przesyłka zawierająca odpis nakazu nie została przez adresatkę podjęta. W toku postępowania ustalono, że pozwana wyszła za mąż i zmieniła nazwisko, jak również zmieniła adres zamieszkania. W związku z tym, ponownie zarządzono doręczenie odpisu nakazu pod nowy adres, wskazując jednak nazwisko panięskie pozwanej. Korespondencja sądowa, mimo dwukrotnego awizowania, kolejny raz nie została podjęta w terminie.

Referendarz sądowy przyjmując fikcję prawną z art. 139 § 1 k.p.c., uznał zarządzeniem przesyłkę za doręczoną. Następnie, po uprawomocnieniu się nakazu, postanowieniem nadał mu klauzulę wykonalności. Pozwana zaskarżyła postanowienie, zarzucając naruszenie art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c. przez przyjęcie, że nakaz jest prawomocny, mimo że nie został prawidłowo doręczony.

Rozpoznając skargę, sąd powziął poważne wątpliwości i przedstawił zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Zagadnienie sprowadzało się do pytania o skuteczność doręczenia zastępczego, gdy przesyłka została skierowana pod prawidłowy adres, ale pod nazwiskiem adresata, którego on już nie nosi oraz nie używa. Sprawa okazała się na tyle istotna, że w postępowaniu przed Sędem Najwyższym udział swój zgłosił również rzecznik praw obywatelskich. Zajął on stanowisko, że warunkiem uznania doręczenia zastępczego za skuteczne jest wysłanie przesyłki sądowej na aktualne nazwisko adresata (sygn. IV.510.20.2017). Stanowisko swoje rzecznik oparł w dużej mierze na wymogu sprawiedliwości proceduralnej, która gwarantowana jest każdemu przez art. 45 ust. 1 konstytucji. 16 lutego 2017 r. Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego, podjął uchwałę zgodnie z którą, doręczenie w sposób przewidziany w art. 139 § 1 k.p.c. może być uznane za dokonane wtedy, gdy przesyłka sądowa została wysłana na aktualny adres i prawidłowo oznaczono imię i nazwisko odbiorcy.

Komentarz eksperta

Łukasz Napiórkowski, [prawnik w warszawskim biurze Rödl & Partner](#)

Instytucja doręczeń jest istotną częścią procedury cywilnej, której celem jest to, aby adresat mógł zapoznać się z kierowaną do niego korespondencją. Odbiorca winien mieć rzeczywistą możliwość zapoznania się z treścią tych pism. W innym przypadku strony byłyby pozbawione możliwości realnej obrony swoich praw.

Prawidłowe doręczenie decyduje także m.in. o ważności całego postępowania. Brak bądź nieprawidłowe doręczenie może spowodować niemożność zainicjowania postępowania, jak również pociągnąć za sobą wadliwość czynności podejmowanych już w jego toku. Następstwem może być więc znaczące wydłużenie się postępowania.

W celu umożliwienia dochodzenia swoich praw na drodze sądowej oraz zapobiegania przewlekłości postępowania, ustawodawca wprowadził przepisy normujące zarówno doręczenie właściwe, jak również zastępcze.

Przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego było doręczenie zastępcze w trybie art. 139 § 1 k.p.c. Zgodnie z wspomnianym przepisem, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe należy złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób - w urzędzie właściwej gminy, umieszczając zawiadomienie o tym w drzwiach mieszkania adresata lub w oddawczej skrzynce pocztowej ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć.

Jak niejednokrotnie zauważył Trybunał Konstytucyjny, doręczenie zastępcze należy traktować jako instytucję pozostającą na granicy konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu (wyrok z 15 października 2002 r., SK 6/02, OTK-A 2002, nr 5, poz. 65). Adresat powinien być zawiadomiony o nadejściu korespondencji oraz miejscu i sposobie odbioru w sposób niebudzący najmniejszych wątpliwości. Z tego względu, w szczególności przy doręczaniu zastępczym, konieczne jest zachowanie wszystkich wymogów formalnych gwarantujących zawiadomienie adresata o nadejściu przesyłki i stworzenie rzeczywistej możliwości jej odbioru.

Choć w świetle judykatury Sądu Najwyższego nie ulegało wątpliwości, że jakiegokolwiek uchybienie przesłankom doręczenia zastępczego powoduje jego nieskuteczność, to jednak były to orzeczenia wydane na kanwie błędów w adresie, na który kierowana była przesyłka sądowa (postanowienie SN z 22 marca 1995 r., II CRN 4/95, nie publ., oraz wyrok z 2 kwietnia 1996 r., I CRN 7/96, nie publ.). Natomiast podejmując omawianą uchwałę, Sąd Najwyższy po raz pierwszy wypowiedział się co do błędów w imieniu lub nazwisku adresata korespondencji. SN podobnie jak w przypadku determinowania adresu, opowiedział się za rygorystycznym stanowiskiem, zgodnie z którym imię i nazwisko adresata nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości oraz musi pozwalać na jego jednoznaczne oznaczenie. Wobec tak ustalonego rygoru, sąd zawsze musi posługiwać się jego aktualnym imieniem i nazwiskiem, również wtedy, gdy inne nomina (nazwiska rodowe czy panieńskie) pozwalają na identyfikację adresata. Zaprezentowane przez SN podejście należy uznać za słuszne, w szczególności, że doręczenie zastępcze z art. 139 § 1k.p.c. jest sytuacją wyjątkową i może - w przypadku liberalnego podejścia do przesłanek jego zastosowania - pozbawić stronę konstytucyjnego prawa do sądu. Należy również pamiętać, że imię i nazwisko osoby jest względnie niezmiennie (pozostaje pod kontrolą organów państwowych) co pozwala na ich precyzyjne ustalenie. Należy więc uznać, że doręczenie pod wadliwym adresem lub błędnym (nieaktualnym) imieniem i nazwiskiem odbiorcy nie może być uznane za dokonane.

Źródło: <http://www.rp.pl/Prawnicy/306169982-Warunki-uznania-doreczenia-zastepczego-za-skuteczne.html?#ap-1>